
PESIMÄLINNUSTOSELVITYS

TYÖNUMERO: E27655.30

METSÄHALLITUS

JALASJÄRVEN RUSTARIN TUULIVOIMAHANKEALUEEN PESIMÄLINNUSTOSELVITYS

22.6.2015

SWECO YMPÄRISTÖ OY
TURKU

Sweco Ympäristö Oy

PL 88, 00521 **Helsinki**
Mäkelininkatu 17 A, 90100 **Oulu**
PL 453, 33101 **Tampere**
PL 669, 20701 **Turku**

www.sweco.fi
etunimi.sukunimi@sweco.fi
puh. 010 2414 000

Y-tunnus 0564810-5

Sisältö

1	JOHDANTO.....	1
2	ALUEEN SIJAINTI JA YLEISKUVA	1
3	AINEISTO JA MENETELMÄT.....	3
4	TULOKSET.....	5
5	LAJILUETTELO	12
6	VAIKUTUSARVIO JA SUOSITUKSET	16
	LÄHTEET.....	17

Kartat:

Liitekartta 1:

Havaitut lintudirektiivin liitteen I lajit, erityisesti suojeltavat lajit, kansallisesti ja alueellisesti uhanalaiset lajit sekä Suomen vastuulajit (salassa pidettävä, vain viranomaisten käyttöön)

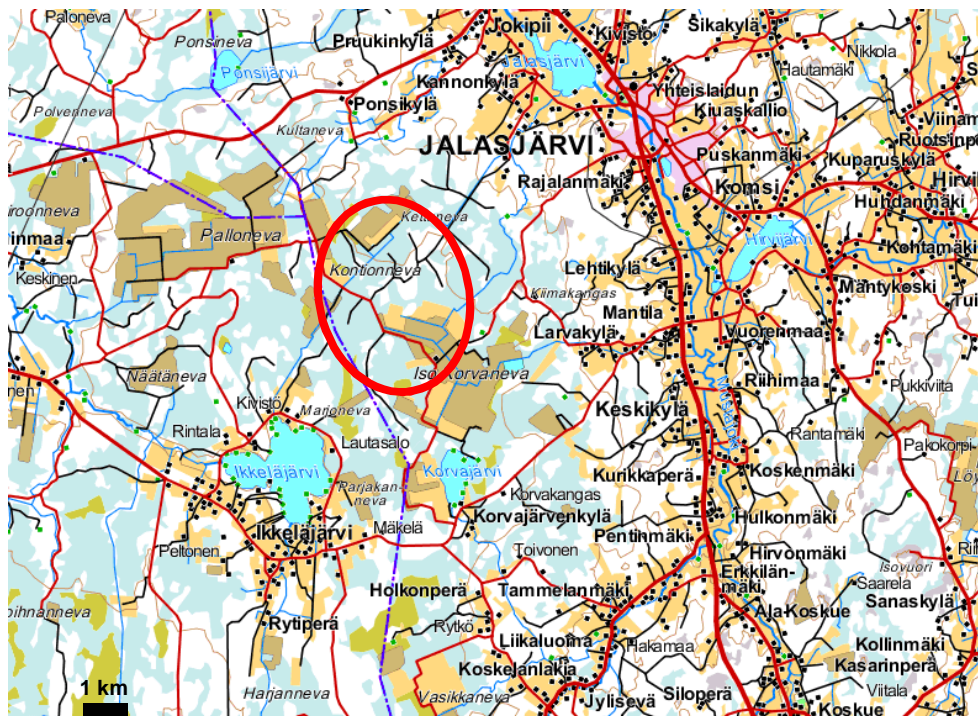
Valokuvat: Heini Lies-Niittymäki

1 JOHDANTO

Pesimälinnustoselvitys on laadittu Metsähallituksen Jalasjärven Rustarin tuulivoimahankealueelle osana laajempaa luontoselvitystä. Tarkoituksena oli selvittää hankealueen pesimälinnusto voimala-alueiden lähistöltä ja koko hankealueelta kevään ja kesän 2015 aikana. Kevättalvisilla maastokäynneillä maaliskuun huhtikuussa etsittiin kanalintujen soidinpaikkoja ja pöttöjen pesimäpaikkoja. Toukokuussa havainnoitiin muuta pesimälinnustoa. Alueelta ei ole paljon aiempaa tietoa pesimälinnustosta, sillä se sijoittuu turvetuotantoalueiden välimaastoon, eikä alueella liiku juurikaan lintuharrastajia (BirdLife Tiiran havaintojen mukaan). Rengastustoimiston mukaan alueella on kuitenkin aiemmin pesinyt mm. viirupöttöjä. Selvityksen on laatinut FM, Luontokartoittaja Heini Lies-Niittymäki Sweco Ympäristö Oy:stä.

2 ALUEEN SIJAINTI JA YLEISKUVA

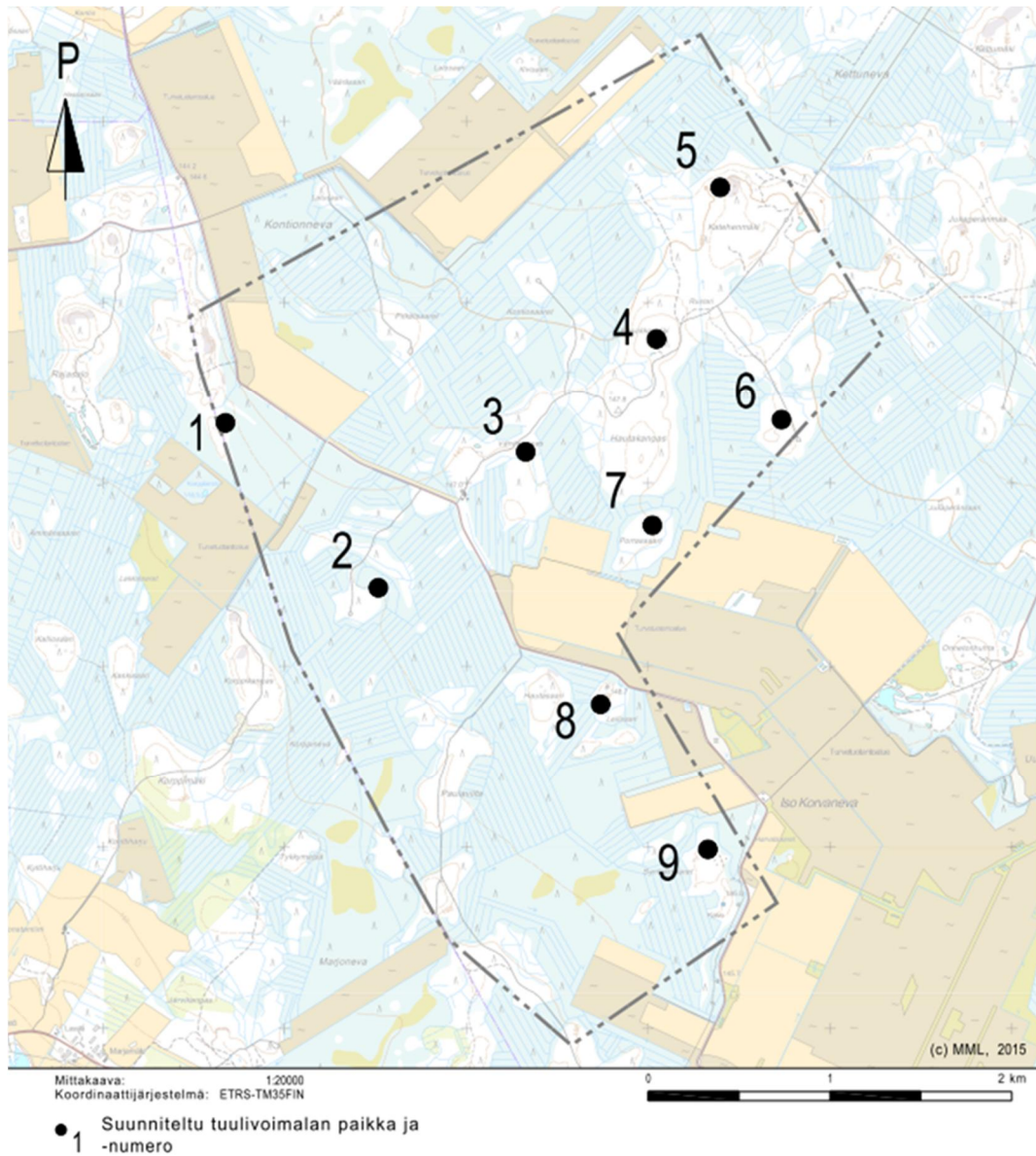
Hankealue sijaitsee Jalasjärven kunnassa pääosin Metsähallituksen hallinnoimalla Rustarin alueella. Lähimmillään alue on noin 6,5 km:n päässä Jalasjärven keskustasta lounaaseen - Iso Korvanevan ja Kontionnevan välimaastossa. Hankealueen kokonaispinta-ala on noin 11 neliökilometriä. Alueelle on suunnitteilla 9 tuulivoimalaa.

Pohjakartta © MML 2015

Kartta 1. Linnustoselvitysalueen sijoittuminen Jalasjärven kunnan Rustarin alueelle.

Suunnittelualan metsät ovat pääosin talousmetsiä, ojitettuja entisiä soita, mäntykankaita ja mäntytaimikkoja. Monimuotoisempia sekametsiä esiintyy myös paikoin. Alueella on laajoja turvetuotantoalueita ja pienialaisia soita.

Kartta 2. Rustarin hankealueen voimalapaikat 1-9 ovat alustavia. Paikat tarkentuvat kaavoituksen edetessä.

3 AINEISTO JA MENETELMÄT

Pesimälinnustokartoitus toteutettiin käyttämällä sovellettua kartoituslaskentamenetelmää (Koskimies ym. 1988). Varsinaisia pesimälinnuston kartoituspäiviä oli yhteensä 8 jakautuen 5.5. – 29.5.2015 väliselle jaksolle. Maalis-huhtikuussa kartoitettiin lisäksi metsäkanalintuja, pöllöjä ja petolintuja. Kaikki metsäiset alueet laskettiin 4-6 kertaa ja suot 2 kertaa. Erityisen tarkasti kartoitettiin suunnitellut voimalapaikat ympäristöineen. Myös kaikki mahdolliset muut hankealueen metsäiset luonnontilaiset tai luonnontilaisen kaltaiset saarekkeet kartoitettiin sekä luonnontilaiset ja luonnontilaisen kaltaiset suot. Linnustollisesti arvokkaimpia alueita olivat varttuneemmat sekametsät, joissa esiintyy männyn lisäksi myös kuusta ja lehtipuita.

Voimalapaikkojen sijainti oli keväällä 2015 alustava ja odotettavissa oli mahdollisia muutoksia voimaloiden sijoitteluun mm. pesimälinnustosta johtuen, siksi pesimälinnuston kartoitus tehtiin koko alueelta.

Reviirit tulkittiin seuraavasti: laulava, varoiteleva tai poikasille ruokaa kantava aikuinen lintu, tai pesä tai poikaset, jotka ovat niin pieniä, että ovat todennäköisesti syntyneet alueella. Myös koiraiden välinen reviirikiista tulkittiin reviiriksi. Yksikin reviiriin viittaava havainto jollakin laskentakerralla riitti reviirin tulkintaan.

Taulukko 1. Jalasjärven Rustarin hankealueen metsäkanalintujen, pöllöjen ja petolintujen kartoituspäivät ja säätila maaliskuussa 2015. Pöllöjä havainnoitiin pääosin iltapäivällä ja illalla (ip.) ja kanalintuja pääosin aamupäivällä (ap.)

Päivä	Kellonaika	Tuuli ja pilvisuus	Lämpötila
30.3.	11.40 -18.15	5-6 m/s, räntäsadetta	+3 °C
31.3. ap.	5.30 – 11.45	3 m/s, heikkoa räntäsadetta	+2 °C
31.3. ip.	16.50 – 21.00	3 m/s lounaasta, pilvistä	+2 °C
1.4. ap.	5.15 – 11.40	3 m/s, puuskissa 5 m/s, aamusumua	-1 - ± 0 °C
20.4. ip.	14.00-21.45	4-6 m/s, aurinkoista	+7 - +5 °C
21.4. ap	5.05-11.00	2-3 m/s, aurinkoista	+2 - +9 °C
21.4. ip	16.30-21.35	2-5 m/s, puolipilvistä	+5 - +9 °C
22.4. ap.	5.15-11.05	4 m/s puolipilvistä	+4 °C

Taulukko 2. Jalasjärven Rustarin hankealueen pesimälinnuston kartoituspäivät ja säätila toukokuussa 2015.

Päivä	Kellonaika	Tuuli ja pilvisuus	Lämpötila
5.5.	5.10-12.10	4 m/s, aurinkoista /pilvistä	+4-+10 °C
6.5.	5.10-11.15	4 m/s, aurinkoista/pilvistä	+9 °C
7.5.	5.20-11.20	3 m/s, pilvistä/aurinkoista	+9 °C
8.5.	5.10-10.10	4 m/s, aurinkoista/pilvistä	+8 °C
26.5.	5.15-11.15	3 m/s, aurinkoista /pilvistä	+9-+14 °C
27.5.	5.25-11.30	5 m/s, aurinkoista/pilvistä/heikkoa sadetta	+9-+14 °C
28.5.	5.15-11.15	4 m/s, aurinkoista	+6-+15 °C
29.5.	4.55-10.15	6 m/s, aurinkoista/pilvistä	+8-+13 °C

Ensimmäiset kartoitukset tehtiin kevät-talvella maastossa 30.3.-1.4.2015. ja 20.4.-22.4.2015. Alueelta selvitettiin päiväaikaan mahdollisia päiväpetolintuja, sekä aamu- että iltahämärässä pöllöjä ja metsäkanalintuja. Alueella oli maaliskuuhun vaihteessa vielä lunta paikoin yli 30 cm. Useat hankealueen tiet olivat auraamattomia, mutta päätiet kuten Korvanevantie, Rustarintie ja Korppilammintie olivat ajokelpoisia. Alueen laajuuden vuoksi yhden laskijan kartoitus oli tehtävä liikkuen autolla metsäsaarekkeelta toiselle ja jalkautuen jokaiselle saarekkeelle. Kontiosaaret tosin kartoitettiin kulkien jalan upottavassa lumessa, sillä siellä on aiempina vuosina pesinyt mm. viirupöllö.

Metsäkanalintujen jälkiä ja siipijälkiä sekä ruokailupuita eli hakomismäntyjä etsittiin sopivilta lumisilta alueilta. Hakomismäntyjen alta jätökset löytyvät helpommin lumiseen aikaan.

Kartoitusajankohtana 30.3. - 1.4.2015 sää oli kartoitukseen nähden kohtalainen. 30.3. - 31.3. satoi ajoittain heikosti lunta, räntää ja vettä, mutta 1.4. oli sateeton pilvinen keli (ks. taulukko 1.)

Huhtikuussa 20.4. - 22.4.2015 kelit olivat paremmat ja lämpötila oli plussan puolella, parhaimmillaan + 9 °C päivällä. Tuuli oli enimmäkseen heikkoa. Lunta oli enää harvoissa varjopaikoissa. Tiet olivat ajokelpoisia. (ks. taulukko 1.)

Varsinainen pesimälinnustokartoitus tehtiin toukokuussa 4.5. - 8.5. viikolla 19 ja 25.5. - 29.5. viikolla 22. Säätilat olivat toukokuussa laskentaan nähden poikkeuksellisen hyviä, vähätuulisia, lämpimiä, enimmäkseen aurinkoisia ja lähes sateettomia. (ks. taulukko 2.)

Koko alue laskettiin vähintään 2 kertaa. Käytännössä laskentakertoja oli 4-6, sillä koko alue oli usein laskettavissa muutamana päivänä/viikko. Laskenta aloitettiin maastossa noin klo 5.15 aamuisin lähtien liikkeelle eri aamuina alueen eri puolilta, jolloin yksi laskija pystyi saamaan hyvän käsityksen varhaisista laulajista koko alueelta. Tiheän metsäauto-

tieverkoston avulla liikkuminen metsäsaarekkeelta toiselle oli tehokasta. Jokaisella metsäsaarekkeella jalkauduttiin maastoon. Tekoallas, pellot, ja muut avoimet alueet kuten suot laskettiin kiikarilla ja kaukoputkella. Pääpaino kartoituskennassa oli linnustollisesti arvokkaimmilla biotoopeilla, kuten luonnontilaisissa tai luonnontilaisen kaltaisissa metsissä ja soilla. Taimikot, hakkuualueet ja harvat talousmetsät jäivät vähemmälle, sillä usein niillä pesi vain peippoja, pajulintuja, metsäkirvisiä ja keltasirkkuja. Nämäkin alueet laskettiin kuitenkin 2-3 kertaa kartoitusten aikana.

Maastokartoituksen lisäksi alueelta on pyydetty uhanalaistiedot Rengastustoimistosta ja Suomen ympäristökeskuksen (12.3.2015) Hertta-tietokannasta. Alueelta on löytnyt 2009-2014 muutama viirupöllö havainto. Metsäkanalinnuista kyseltiin paikallisilta, mm. Metsästysseura Riistalta. Maaliskuun lopulla teeriä oli jo kuultu ja Uudenhaudanmaalla (3 km hankealueelta etelään) on aiempina vuosina ollut metson soidin (Alatalo 2015).

4 TULOKSET

Jalasjärven Rustarin hankealueella havaittiin 57 lintulajia. Reviirejä tulkittiin 361 kpl, jonka lisäksi alueen luoteisosassa liikkui pieniä haarapääsky- ja tervapääskyparvia. Taulukossa 3 on esitetty Rustarin koko hankealueen pesimälinnusto ja uhanalaisuussarakkeessa on mainittu EU:n lintudirektiivin liitteen I lajit, Suomen kansainväliset vastuulajit, uhanalaisluokituksessa silmälläpidettävät ja vaarantuneet lajit sekä alueellisesti uhanalaiset lajit. Lisäksi taulukkoon on otettu mukaan harvalukuiset pesimälajit hankealueen lähiympäristössä. Tällaisia olivat mm. metsäkanalinnut, jotka ovat oleellisia tuulivoimarakentamisen suunnittelussa huomioon otettavista lintulajeista (Ympäristöministeriö 2012).

Metsäkanalinnuista ja pöllöistä on laadittu erillinen selvitys keväällä 2015 (Sweco Ympäristö Oy 2015). Tuolloin 30.3. -1.4.2015 havaituista kanalinnuista teeri, metso ja pyy ovat EU:n lintudirektiivin liitteen 1 lajeja. Teeri, metso ja riekko ovat lisäksi silmälläpidettäviä (NT) lajeja Suomen uhanalaisluokituksessa (Rassi ym. 2010) sekä Suomen kansainvälisiä vastuulajeja riekkoa lukuun ottamatta. Riekko on kuitenkin alueellisesti uhanalainen laji Pohjanmaalla.

Lähes kaikki Suomessa pesivät pöllöt ovat EU:n lintudirektiivin liitteen 1 lajeja. Pöllöistä ei saatu yhtään havaintoa suunnittelualueelta keväällä tai kesällä 2015. Alueella on tavattu pöllöistä 2009 jälkeen (Rengastustoimiston tiedot) vain viirupöllöjä.

Keväällä havaituista päiväpetolinnuista hiirihaukka (näkyi 1.4.) on vaarantunut (VU) laji Suomen uhanalaisluokituksessa (Rassi ym. 2010). Lisäksi 1.4. kuului kanahaukan ääni Kasakkamäen pohjoispuolella. Huhtikuussa 20.4. piekana saalisti hankealueen luoteisosassa.

Edellä mainitut kolme päiväpetolintua on tässä selvityksessä tulkittu muuttaviksi yksilöiksi, sillä ne havaittiin alueella vain yhden päivän aikana.

Kuva 1. (vasen) Kurkikoiras näkyi usein altaan reunalla ja piilotteleva pesivä naaraskurki pensaikossa toukokuussa.

Kuva 2. (oikea) Huhtikuussa laulujoutsen naaras oli tekoaltaalla pesällään hautomassa.

Kuva 3. "Valkohuppuinen" naaraspiekana tarkkaili ja saalisti turvepellon yllä iltapäivällä 20.4.2015. Rustarin alueen luoteisosassa. Piekana tulkittiin muuttavaksi.

Laulujoutsenpari ja kurkipari pesivät voimalapaikka 1:n itäpuolella noin 600 metrin päässä. Alueella on turvetuotantoon liittyvä ruohoinen tekoallas, jossa pesii lisäksi vesilinnuita tavi, telkkä ja sinisorsa. Kahlaajista myös liro ja taivaanvuohi pesivät kostean altaan ympäristössä. Allas on keinotekoinen biotooppi, jonka merkitys häviää, jos pengerrytetty allas joskus puretaan.

Sinisuohaukkapari saalisti tekoaltaan viereisellä pellolla huhti- toukokuussa 20.4. alkaen ja pesi lähellä voimalapaikka 1:stä. Koiras lensi usein pellolta kohti voimalapaikka 1:stä ja palasi samaa reittiä takaisin, samoin joskus myös sinisuohaukkanaaras.

Suomessa sinisuohaukka on yleisin keski- ja pohjoisosissa, missä sen tyypillisintä pesimäympäristöä ovat suoalueet, rannikon niityt ja hakkuuaukot. Sinisuohaukat syövät pääasiassa pikkunisäkkäitä, minkä vuoksi pesimäkanta vaihtelee vuosien välillä kulloisenkin myyrätilanteen mukaan. Petolintuseurannan mukaan laji on taantunut viime vuosikymmeninä. Tämän vuoksi sen luokitus muutettiin vuoden 2010 uhanalaisarvioinnissa silmälläpidettävästä vaarantuneeksi (www.lintuatlas.fi).

Kuva 4. Sinisuohaukkapari pesi Rustarin hankealueella Kontionnevan läheisyydessä kesällä 2015. Kuvassa sinisuohaukkakoiras saalistaa entisellä turvepellolla. Hyvinä myyrävuosina sinisuohaukkojen pesimäkanta on suotuista.

Ruohottunut entinen turvepelto Kontionnevalle on sekä pesivien että muuttavien lintujen levähtämis- ja ruokailualue. Teeren soidin oli useiden aamujen aikana noin 300 metrin

päässä voimalapaikka 1:stä. Parhaimmillaan soitimella oli 8 teerikukkoa ja muutama teerinaaras.

Maaliskuussa petolintujen, hiirihaukan ja piekanan lisäksi Kontionnevan pellolla muuttolinnuista vierailivat pienet kurkiryhmät ja mm. sepelkyhkyparvet. Kurkiryhmistä yksi pari jäi alueelle pesimään.

Taulukoissa 1 ja 2 on tarkemmat tiedot kartoituspäivien ajankohdista ja kulloinkin vallitsevista sääoloista.

Taulukossa 3 on esitetty kaikki hankealueella tavatut lajit ja reviirit sekä ilmoitettu lajien uhanalaisuus.

Kuva 5. Kurkipari pesintää suunnittelemassa Rustarin hankealueen luoteisosassa toukokuun alussa.

Kuvat 5 ja 6. Rustarin alueen suot olivat kesällä 2015 melko hiljaisia. Silmälläpidettävä niittykirvinen kuului soiden lajistoon.

Taulukko 3. Jalasjärven Rustarin hankealueen ja ympäristön pesimälinnusto. D1 = EU:n lintudirektiivin liitteen I laji, KV = Suomen kansainvälinen vastuulaji, Uhanalaisluokituksessa NT= silmälläpidettävä (near threatened), VU= vaarantunut (vulnerable), RT = alueellisesti uhanalainen (regionally threatened)

Lintulaji	Reviirejä	Lisätietoja	Uhanalaisuus
Laulujoutsen	1	pesivä pari tekoaltaalla	D1,KV
Tavi	3	pesi turvetuotannon 2:ssa eri altaassa	KV
Sinisorsa	2	pesi turvetuotannon altaassa	
Telkkä	1	pesi turvetuotannon altaassa	KV
Pyy	2	pesi Hautasaarella ja Hautakankaalla	D1
Riekko	1	pesivä pari n. 250 m alueen ulkopuolella	NT, RT
Teeri	8	5 soidinryhmää, joista 2 alueen ulkopuolella	D1,NT,KV
Metso	2	kukko ja 2 koppelo + yksinäinen kukko	D1,NT,KV,RT
Sinisuohaukka	1	pesivä pari pellon viereisellä suolla	D1,VU
Kurki	1	pesivä pari tekoaltaalla	D1
Taivaanvuohi	1	pesi kostealla niityllä	
Liro	1	pesi tekoaltaalla, lenteli suon ja altaan välillä	D1,KV,RT

<i>Sepelkyyhky</i>	2		
<i>Käki</i>	4	<i>parimääräarvio</i>	
<i>Tervapääsky</i>	<i>useita</i>	<i>pieninä parvina tekoaltaalla</i>	
<i>Käenpiika</i>	1	<i>pesi Rustarintien tyven pohjoispuolella</i>	<i>NT</i>
<i>Palokärki</i>	1	<i>pari lensi voimalapaikka 4:n itäpuolella</i>	<i>D1</i>
<i>Käpytikka</i>	2		
<i>Kiuru</i>	2	<i>pellolla</i>	
<i>Haarapääsky</i>	<i>useita</i>	<i>pieninä parvina tekoaltaalla</i>	
<i>Metsäkirvinen</i>	47	<i>yleinen</i>	
<i>Niittykirvinen</i>	2	<i>pesi soilla</i>	<i>NT</i>
<i>Västäräkki</i>	1	<i>pesi tekoaltaan reunalla</i>	
<i>Rautiainen</i>	1		
<i>Punarinta</i>	26	<i>yleinen</i>	
<i>Pensastasku</i>	1	<i>pesi pellon reunapensaikossa</i>	
<i>Mustarastas</i>	4	<i>pesi sekametsissä</i>	
<i>Räkättirastas</i>	2		
<i>Laulurastas</i>	18		
<i>Punakylkirastas</i>	16		
<i>Kulorastas</i>	1		
<i>Lehtokerttu</i>	2		
<i>Hernekerttu</i>	1		
<i>Pensaskerttu</i>	1	<i>pesi reunapensaikossa</i>	
<i>Idänuunilintu</i>	1	<i>kuului vain yhtenä päivänä 27.5.</i>	
<i>Sirittäjä</i>	1	<i>laulava koiras myllypaikka 4:n koillispuolella</i>	<i>NT</i>
<i>Tiltalti</i>	2		
<i>Pajulintu</i>	39	<i>yleinen</i>	
<i>Hippiäinen</i>	7	<i>pesi kuusi- ja sekametsissä</i>	
<i>Harmaasieppo</i>	4		
<i>Kirjosieppo</i>	6		

<i>Hömötiainen</i>	10		
<i>Töyhtötiainen</i>	4		
<i>Kuusitiainen</i>	1		
<i>Sinitiainen</i>	5		
<i>Talitiainen</i>	20	<i>yleinen</i>	
<i>Puukipijä</i>	1		
<i>Närhi</i>	1		
<i>Harakka</i>	1		
<i>Varis</i>	1		
<i>Korppi</i>	1	<i>lensi kolmella eri alueella, luultavasti sama pari</i>	
<i>Peippo</i>	49	<i>yleinen</i>	
<i>Viherpeippo</i>	1		
<i>Vihervarpunen</i>	11		
<i>Isokäpylintu</i>	1	<i>laulava koiras / ruokaileva pari</i>	<i>KV</i>
<i>Keltasirkku</i>	33	<i>yleinen</i>	
<i>Pajusirkku</i>	2	<i>pesi pellon pensaikkovyöhykkeessä</i>	
<i>Reviirejä Yht.</i>	361		
<i>Lajeja Yht.</i>	57		

Rustarin tuulivoimahankealueen linnuista runsaslukuisimpia olivat peipot, metsäkirviset, pajulinnut ja keltasirkut. Reviirimäärät ovat luultavasti vielä suuremmat, johtuen pesinnän eri vaiheiden ”hiljaisista” jaksoista.

Kokonaisparimäärä lienee runsas 400 paria koko hankealueella. Koska alueella on paljon ”lintutyhjiöitä”, kuten hakkuualueita ja turvetuotantoalueita, on pesimälinnuston parimääräen vertailu ympäristöön vaikeaa. Turvetuotannon ja metsätalouden aiheuttama liikenne myös aiheuttaa häiriötä pesintään, mikä vähentää reviirien määrää ympäristöön verrattuna. Ihmistoiminnan seurauksesta myös hyötyvät jotkut lajit, kuten teeri, joka näyttää suosivan turvetuotannon peltoja. Samoin turvetuotannon tekoaltailla pesii mm. vesilintuja, joita alueella ei muuten tavattaisi.

Kevään eteneminen 2015 oli Jalasjärvellä normaaliin nähden melko ajallaan. Kaikki varpuslinnut eivät kuitenkaan olleet vielä saapuneet viimeisellä laskentaviikolla 22. Myöhäisistä saapujista osa lienee jäänyt tulematta ainakin siepoista, kertuisista, punavarpusista ja kerttusista.

Kuva 7. Kuvassa näkyy hernekertun elinympäristöä alueen luoteisosassa. Laji viihtyy sekametsissä, joiden pensaskerroksessa kasvaa katajaa.

5 LAJILUETTELO

Lajiluetteloon on otettu mukaan Jalasjärven Rustarin hankealueella ja sen lähiympäristössä pesivät erilaisiin uhanalaisuuskategorioiden kuuluvat linnut sekä päiväpetolinnuista muuttaviksi tulkitut kolme lajia. (Luettelossa on systemaattinen lajijärjestys)

D1 = EU:n lintudirektiivin liitteen I laji, KV = Suomen kansainvälinen vastuulaji, Uhanalaisluokituksessa NT= silmälläpidettävä (near threatened), VU= vaarantunut (vulnerable), RT = alueellisesti uhanalainen (regionally threatened)

Laulujoutsen **D1,KV**

Laulujoutsenpari pesi huhtikuussa noin 600 metrin päässä voimalapaikka 1:stä itään. Hautova naaras näkyi pesäkummulla tekoaltaalla. Pesintä jatkui toukokuulle.

Tavi **KV**

Kaksi taviparia pesi tekoaltaalla ja yksi Korppilammintien altaalla. Laji on vaatimaton elinympäristön suhteen.

Telkkä **KV**

Tavipari pesi poikueineen tekoaltaalla.

Pyy **D1**

Hautasaaren ja Hautakankaan alueilla näkyi metsäkanalinnuista pesivät pyyparit.

Suomessa pyy on yleinen pesimälaji lähes koko maassa. Laji suosii kuusta kasvavia metsiä, ja sen levinneisyysalue noudattelee Suomessa kuusen levinneisyyttä. Levinneisyys harvenee selkeästi pohjoiseen mentäessä, ja laji puuttuu aivan pohjoisimmasta Lapista. (www.lintuatlas.fi)

Riekko **NT,RT**

Metsäkanalinnuista havaittiin riekkopari Korppikankaalla, joka on noin 300 metriä hankealueen ulkopuolella. Riekko on alueellisesti uhanalainen laji Pohjanmaalla.

Suomessa lajin levinneisyys on ulottunut koko maahan Etelä-Suomea myöten, mutta etelässä riekko ei ole enää ollut runsaslukuinen noin sataan vuoteen. Suurimmat pesimätiheydet löytyvät Pohjois-Lapista, ja tiheydet laskevat etelää kohden. Riekkon pesimäympäristöä ovat puoliavoimet koivua ja pajua kasvavat ympäristöt, kuten tunturikoivikot, rämeiden ja nevojen laidat sekä hakkuuaukeiden vesaikot. (www.lintuatlas.fi)

Teeri **D1,NT,KV**

Teeren soidin oli meneillään 31.3. Leilisaaren kohdalla. Avoimen matalan mäntytaimikon reunapuissa oli 5 teerikukkoa ja tyypillinen teeren soidinääntely oli kuultavissa. Huhtikuussa teerellä oli 9 kukon soidin turpeenottoalueella hankealueen ulko-puolella noin 1 km:n päässä voimalapaikka 1:stä etelään. Lisäksi 4 teerikukkoa ja 4 naarasta soidinteli noin 300 metriä paikka 1:stä koilliseen. Myöhemmin viikolla 17 samalla paikalla oli 8 teerikukkoa. Hankealueen pohjoisrajalta turpeenottoalueelta kuului teeren soidinääni. Aiempi äänihavainto maaliskuulta kuului todennäköisesti samalle teeriryhmälle.

Teeren merkittävimpiä soidinpaikkoja ovat avosuot, mutta hakkuuaukeat, pellot ja turvetuotantoalueet kelpaavat myös toisinaan. Etenkin vanhat teerikukot ovat paikkauskollisia, joskus myös nuoret. Naarasteeret sitä vastoin levittäytyvät kauemmaksikin (Virtanen 2006).

Metso **D1,NT,KV,RT**

Yksinäinen peloton koirasmetso näkyi tien laidalla 1.4. Rustarintien risteyksen eteläpuolella Korvanevan tiellä. Huhtikuussa 21.4.2015 metsokukko ja kaksi koppeloa liikkuvait Katehenmäen länsi-puolella, lisäksi 1 metsokukko oli Hautakankaan kohdalla melko samoihin aikoihin. Jälkimmäinen saattoi olla sama yksinäinen kukko kuin 1.4. näkynyt. Varsinaista metson ryhmasoidinaluetta ei löytynyt kummallakaan kerralla maaliskuussa, eikä myöskään myöhemmin toukokuussa.

Metso ei tarvitse välttämättä vanhaa metsää, vaan sen kaltaisia piirteitä kuten puuston monilajisuutta, latvuston kerroksellisuutta sekä mm. pienaukkojen esiintymistä. Väljäkhön puuston alla tulisi olla alikasvoskuusia tai katajia ryhminä. Mänty on välttämätön laji, mutta usein soidinpaikalla on kuusta ja koivuakin. Soidinpaikka ei enää ole kelvollinen, jos

metsokukolla ei ole soidinpaikan ympärillä esim. hakkuista johtuen enää päiväreviirejä. Metsokukko on erittäin paikkauskollinen ja vanhat kukot jäävät soidinpaikalleen, vaikka se olisi avohakattu ja muuttunut soidinpaikaksi kelpaamattomaksi. Koppelot (naarasmetset) eivät enää tule sellaisille paikoille. (Virtanen 2006)

Metsokukko viihtyy talvella rämeillä ja mäntykankailla, kesällä rehevämmissä kuusisekametsissä ja korvissa. Koppelot viettävät talvensa usein nuorissa männiköissä. (Metsoparlamentti.fi)

Yksinäisiä metsokukkoja näkyy ajoittain huonommissakin elinympäristöissä. Korvanevantien ja Rustarintien risteuksen eteläpuolella nähty metsokukko häipyi ojitettuun talousmetsään, joka on entistä suota.

Sinisuohaukka D1,VU

Huhtikuussa 20.4. petolinnuista näkyi hankealueen luoteisosassa sinisuohaukkapari. Sinisuohaukka koiras ja naaras saalistivat turvepellolla pesintään viitaten kolmena peräkkäisenä päivänä huhtikuussa muutaman sadan metrin päässä voimalapaikka 1:stä. Välillä pari lensi ykköspaikan välittömästä läheisyydestä. Viikolla 19 4.5.-8.5. sinisuohaukka koiras saalisti edelleen luoteiskulman pellolla. Viikolla 22 25. – 29.6. sinisuohaukka koiras saalisti edelleen ja ajoittain myös naaraslintu. Pari pesii todennäköisesti rämesuon reunalla voimalapaikka 1:n lähetyvillä.

Suomessa sinisuohaukka on yleisin keski- ja pohjoisosissa, missä sen tyypillisintä pesimäympäristöä ovat suoalueet, rannikon niityt ja hakkuuaukot. Sinisuohaukat syövät pääasiassa pikkunisäkkäitä, minkä vuoksi pesimäkanta vaihtelee vuosien välillä kulloisenkin myyrätilanteen mukaan. Petolintuseurannan mukaan laji on taantunut viime vuosikymmeninä. Tämän vuoksi sen luokitus muutettiin vuoden 2010 uhanalaisarvioinnissa silmälläpidettävästä vaarantuneeksi (www.lintuatlas.fi).

Kanahaukka

Päiväpetolinnuista kanahaukasta tuli selkeä äänihavainto 1.4. Kasakkamäen suunnasta. Kanahaukka tulkittiin muuttavaksi, sillä yksilöstä jäi vain sarja äänihavaintoja.

Hiirihaukka VU

Paikallisista päiväpetolinnuista havaittiin 1.4. suunnittelualueen luoteiskulmalla Kontionnevan suunnalla hieman alueen ulkopuolella saalistava hiirihaukka. Myös se tulkittiin muuttavaksi, sillä yksilö näkyi vain yhden päivän ajan.

Piekana

Piekana saalisti yhden päivän ajan 20.4.2015 Rustarin alueen luoteisosassa. Piekana tulkittiin muuttavaksi. Piekana käyttää ravinnokseen lähes pelkästään pikkunisäkkäitä, joiden runsaudessa on suuria vuosivälisiä eroja. Suomessa piekana pesii yleensä vain Pohjois-Lapissa, mutta hyvinä myyrävuosina pesintöjä saattaa löytyä Keski-Suomestakin. Maamme pesimäkanta vaihtelee pikkunisäkkäistilanteesta riippuen 500–4 000 parin välillä. Vuonna 2010 piekana arvioitiin uhanalaistarkastelussa elinvoimaiseksi. (www.lintuatlas.fi).

Kurki D1

Yksi kurkipari jäi pesimään tekoaltaalle Rustarin alueen luoteisosaan. Muuttavia kurkia näkyi useina kertoina tekoaltaan läheisyydessä huhtikuussa. Viikolla 19 yksi kurkipari näytti pesivän ja viikolla 22 pesintä oli alkanut.

Liro D1,KV,RT

Liropari pesi tekoaltaalla ja lenteli Rustarintien yli suon ja altaan välillä.

Käenpiika NT

Käenpiiasta tuli yksi äänihavainto sekä yksi ääni- ja näköhavainto Rustarintien tyven pohjoispuolelta. Laji voidaan tulkita pesiväksi, sillä se liikkui tyypillisessä elinympäristössään.

Palokärki D1

Yksinäinen palokärki näkyi Matkamiehenlähteen seudulla ja myöhemmin palokärkipari liikkui 27.5. voimalapaikka 4:n itäpuolella.

Niittykirvinen NT

Niittykirvisparit (2) pesivät soilla, toinen Synkiätsaaret saarekkeen länsipuolella ja toinen voimalapaikka 1:n kaakkoispuolella.

Sirittäjä NT

Viikolla 22 sirittäjä oli vallannut reviirin Kasakkamäen koillispuolelta.

Isokäpylintu KV

Isokäpylintu havaittiin 31.3. ja tulkittiin pesiväksi. Kyseessä oli laulava koiras. Hetken päästä näkyviin tuli myös naaraslintu. Isokäpylintu on pääosin mäntymetsissä pesivä Suomen kansainvälinen vastuulaji. Pesintä tapahtuu usein jo maaliskuussa, jonka jälkeen lintu viettää vaeltelevaa elämää.

6 VAIKUTUSARVIO JA SUOSITUKSET

EU:n lintudirektiivin lajit, uhanalaisluokituksessa vaarantuneet ja silmälläpidettävät lajit, Suomen kansainväliset vastuulajit sekä alueellisesti uhanalaiset lajit tulee huomioida Jalasjärven Rustarin tuulivoimahankealueen suunnittelussa ja voimaloiden sijoittelussa.

Rustarin alueen linnusto on pääosin tyypillistä kangasmetsien, soiden ja avoimien alueiden lajistoa. Oman erikoisuuden tuovat turvetuotannon altaat, jotka ovat keinotekoisia biotooppeja. Niiden linnusto on monipuolisempaa, kuin koko hankealueella keskimäärin.

Rakentamisen vaikutukset ovat Rustarin alueella linnustolle yleisesti ottaen suhteellisen vähäiset ja kohdistuvat voimalapaikkojen, teiden ja sähkölinjojen rakentamiseen.

Tuulivoimahankkeen vaikutukset metsäkanalinnuille ovat suhteellisen vähäiset, kanalintujen matalasta lentokorkeudesta johtuen.

Suurempi vaikutus tuulivoimaloilla on petolintuihin, johtuen niiden lentokorkeudesta ja tavasta kaarrella soidinaikoina korkealla.

Raportin perusteella voimalapaikka 1:n ympäristössä on paikallisia arvoja, jotka on syytä mahdollisuuksien mukaan huomioida. Lajien populaation kannalta voimalapaikkojen sijainnilla ei ole suurta merkitystä. Paikka 1:n itäpuolella sijaitsevalla entisellä turvepellolla on sekä pesimäaikaista että muutonaikaista merkitystä linnustolle. Selviä pesimälintuja olivat mm. sinisuohaukkapari (päiväpetolintu), laulujoutsenpari ja kurkipari. Lisäksi ryhmä teeriä soidinteli noin 300 metrin päässä voimalapaikka 1:stä koilliseen. Muuttolinnuista alueella ruokailivat mm. kurjet ja sepelkyyhkyt sekä päiväpetolinnuista piekana ja hiirihaukka.

Havaitut lintudirektiivin liitteen I lajit, erityisesti suojeltavat lajit, kansallisesti ja alueellisesti uhanalaiset lajit sekä Suomen vastuulajit on esitetty **liitekartalla 1**.

LÄHTEET

Alatalo, Asko, Metsästysseura Riista, Jalasjärvi. 23.3.2015. Puhelinkeskustelu

Koskimies, P. & Väisänen, R.A. 1988: Maalintujen kartoituslaskentaohjeet. – Teoksessa Koskimies, P. & Väisänen, R.A. (toim.), Linnustoseurannan havainnointiohjeet (2. painos). 58-70. – Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki.

Rassi, P., Hyvärinen, E. Juslén, A. & Mannerkoski, I. (toim.) 2010: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. – Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 685 s.

Sweco Ympäristö Oy 2015. Jalasjärven Rustarin tuulivoimahankealueen metsäkanalintu- ja pöllöselvitys.

Virtanen, V. 2006. Teeren ja metson soidinpaikat Pirkanmaalla – Soidinpaikkakartoituksen tuloksia. Tampereen ammattikorkeakoulu. Pirkanmaan metsäkeskus. Tampere. 59 s.

www.lintuatlas.fi (luettu 28.4.2015)

www.metsoparlamenti.fi/soidinpaikkaesite

Ympäristöministeriö, 2012. Tuulivoimarakentamisen suunnittelu. Ympäristöhallinnon ohjeita 4/2012, Helsinki. 92 s.

Turku 22.6.2015

Sweco Ympäristö Oy

Mika Manninen

Osastopäällikkö

M.Sc., Ympäristösuunnittelija AMK

Heini Lies-Niittymäki

Suunnittelija

FM, Luontokartoittajan

erikoisammattitutkinto

